TEISINGUMO TEISMO (pirmoji kolegija) SPRENDIMAS

2019 m. balandžio 11 d.*

„Prašymas priimti prejudicinį sprendimą – Energetika – Suskystintų naftos dujų (SND) sektorius – Vartotojų apsauga – Bendros ekonominės svarbos paslaugos – Maksimali dujų baliono kaina – Pareiga pristatyti į namus – Direktyvos 2003/55/EB, 2009/73/EB ir 2006/123/EB – 2010 m. balandžio 20 d. Sprendimo *Federutility ir kt.* (C-265/08, EU:C:2010:205) išaiškinimas – Proporcingumo principas“

Sujungtose bylose C-473/17 ir C-546/17

dėl *Tribunal Supremo* (Aukščiausiasis Teismas, Ispanija) 2017 m. birželio 29 d. nutartimi (C-473/17) ir 2017 m. liepos 19 d. nutartimi (C-546/17), kurias Teisingumo Teismas gavo atitinkamai 2017 m. rugpjūčio 2 d. ir 2017 m. rugsėjo 18 d., pagal SESV 267 straipsnį pateiktų dviejų prašymų priimti prejudicinį sprendimą bylose

Repsol Butano SA (C-473/17),

DISA Gas SAU (C-546/17)

prieš

Administración del Estado,

dalyvaujant

Redexis Gas SL,

Repsol Butano SA (C-546/17),

TEISINGUMO TEISMAS (pirmoji kolegija),

kurį sudaro pirmosios kolegijos pirmininko pareigas einanti Teisingumo Teismo pirmininko pavaduotoja R. Silva de Lapuerta, teisėjai J.-C. Bonichot (pranešėjas), A. Arabadjiev, E. Regan ir C. G. Fernlund,

generalinis advokatas E. Tanchev,

posėdžio sekretorė L. Carrasco Marco, administratorė,

atsižvelgęs į rašytinę proceso dalį ir įvykus 2018 m. rugsėjo 26 d. posėdžiui,

* Proceso kalba: ispanų.

išnagrinėjęs pastabas, pateiktas:

– *Repsol Butano SA ir DISA Gas SAU*, atstovaujamų *abogados* F. Castedo Bartolomé, F. Castedo Álvarez, L. Moliner Oliva ir A. Rueda García,

– Ispanijos vyriausybės, atstovaujamos A. Rubio González ir A. Gavela Llopis,

– Europos Komisijos, atstovaujamos O. Beynet ir S. Pardo Quintillán,

susipažinęs su 2018 m. gruodžio 5 d. posėdyje pateikta generalinio advokato išvada,

priima šį

Sprendimą

1 Prašymai priimti prejudicinį sprendimą pateikti dėl 2003 m. birželio 26 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2003/55/EB dėl gamtinių dujų vidaus rinkos bendrųjų taisyklių, panaikinančios Direktyvą 98/30/EB (OL L 176, 2003, p. 57; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 12 sk., 2 t., p. 230), ir proporcingumo principo, kaip juos aiškino Teisingumo Teismas 2010 m. balandžio 20 d. Sprendime *Federutility ir kt.* (C-265/08, EU:C:2010:205), išaiškinimo.

2 Šie prašymai pateikti nagrinėjant *Repsol Butano SA* ir *DISA Gas SAU* ginčą su *Administración del Estado* (Valstybės administracija, Ispanija) dėl 2015 m. kovo 5 d. *Orden IET/389/2015, por la que se actualiza el sistema de determinación automática de precios máximos de venta, antes de impuestos, de los gases licuados del petróleo envasados y se modifica el sistema de determinación automática de las tarifas de venta, antes de impuestos, de los gases licuados del petróleo por canalización* (2015 m. kovo 5 d. Įsakymas Nr. IET/389/2015, kuriuo atnaujinama fasuotų suskystintų naftos dujų maksimalių pardavimo kainų (iki mokesčių) automatiško nustatymo sistema ir iš dalies keičiama suskystintų naftos dujų, transportuojamų vamzdynais, maksimalių pardavimo kainų (iki mokesčių) automatiško nustatymo sistema; BOE, Nr. 58, 2015 m. kovo 9 d., p. 20850; toliau – Įsakymas Nr. IET/389/2015) teisėtumo.

Teisinis pagrindas

Sąjungos teisė

Direktyva 2003/55

3 Direktyvos 2003/55, kuri panaikinta 2009 m. liepos 13 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2009/73/EB dėl elektros energijos vidaus rinkos bendrųjų taisyklių, panaikinančia Direktyvą 2003/55 (OL L 211, 2009, p. 94), 1 straipsnyje buvo numatyta:

„1. Šia direktyva nustatomos gamtinių dujų perdavimo, paskirstymo, tiekimo ir laikymo bendros taisyklės. Joje nustatomos taisyklės, reglamentuojančios gamtinių dujų sektoriaus organizavimą ir funkcionavimą, įėjimą į rinką, kriterijus ir tvarką, pagal kurią suteikiami leidimai perduoti, paskirstyti, tiekti ir laikyti gamtines dujas bei eksploatuoti sistemas.

2. Šia direktyva nustatytos taisyklės, taikomos gamtinėms dujoms, įskaitant suskystintas gamtines dujas (SGD), taip pat taikomos biodujoms ir iš biomasės gautoms dujoms ar kitų rūšių dujoms, jei tik šias dujas galima techniškai ir saugiai įleisti į gamtinių dujų sistemą ir ja transportuoti.“

4 Šios direktyvos 3 straipsnio 2 dalyje buvo numatyta:

„Visapusiškai atsižvelgdamos į atitinkamas [EB sutarties] nuostatas, o visų pirma į jos 86 straipsnį, valstybės narės, vadovaudamosi bendrais ekonominiais interesais, gamtinių dujų įmones gali įpareigoti teikti viešąsias paslaugas, susijusias su saugumu, įskaitant saugų tiekimą, jo reguliarumą, kokybę ir kainą, bei su aplinkos apsauga, įskaitant efektyvų energijos vartojimą ir klimato apsaugą. Šie įpareigojimai turi būti aiškiai apibrėžti, skaidrūs, nediskriminaciniai, juos turi būti galima patikrinti, jie turi garantuoti ES dujų įmonėms vienodas teises nacionalinių vartotojų atžvilgiu. Siekdamos užtikrinti šioje dalyje nustatytą tiekimo saugumą ir efektyvų energijos vartojimą (paklausos valdymą) bei įgyvendinti aplinkos apsaugos tikslus, valstybės narės gali taikyti ilgalaikį planavimą, atsižvelgdamos į galimybę, kad trečiosios šalys gali norėti naudotis sistema.“

Direktyva 2009/73

5 Direktyvos 2009/73 1 straipsnyje numatyta:

„1. Šia direktyva nustatomos gamtinių dujų perdavimo, skirstymo, tiekimo ir laikymo bendros taisyklės. Joje nustatomos taisyklės, susijusios su gamtinių dujų sektoriaus organizavimu ir funkcionavimu, patekimu į rinką, kriterijais ir tvarka, pagal kurią suteikiami leidimai perduoti, skirstyti, tiekti ir laikyti gamtines dujas bei eksploatuoti sistemas.

2. Šia direktyva nustatytos taisyklės, taikomos gamtinėms dujoms, įskaitant SGD, taip pat nediskriminuojant taikomos biodujoms ir iš biomasės gautoms dujoms ar kitų rūšių dujoms, jei tik šias dujas galima techniškai ir saugiai įleisti į gamtinių dujų sistemą ir ja transportuoti.“

6 Šios direktyvos 3 straipsnio 2 dalyje numatyta:

„Visiškai atsižvelgdamos į atitinkamas [EB sutarties] nuostatas, visų pirma į jos 86 straipsnį, valstybės narės gamtinių dujų sektoriuje veikiančioms įmonėms gali dėl bendros ekonominės svarbos nustatyti įpareigojimus teikti viešąsias paslaugas, kurie gali būti susiję su saugumu, įskaitant tiekimo saugumą, reguliarumą, kokybę ir kainą, bei su aplinkos apsauga, įskaitant energijos vartojimo efektyvumą, energiją iš atsinaujinančių išteklių ir klimato apsaugą. Tokie įpareigojimai turi būti aiškiai apibrėžti, skaidrūs, nediskriminaciniai, patikrinami ir turi užtikrinti Bendrijos gamtinių dujų įmonėms vienodas galimybes teikti paslaugas nacionaliniams vartotojams. Siekdamos užtikrinti tiekimo saugumą bei energijos vartojimo efektyvumo ir paklausos valdymą bei įgyvendinti aplinkosaugos ir energijos iš atsinaujinančių išteklių tikslus, kaip nurodyta šioje dalyje, valstybės narės gali pradėti įgyvendinti ilgalaikį planavimą, atsižvelgdamos į galimybę, kad trečiosios šalys gali pageidauti prieigos prie sistemos.“

Direktyva 2006/123/EB

7 2006 m. gruodžio 12 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2006/123/EB dėl paslaugų vidaus rinkoje (OL L 376, 2006, p. 36) 5, 8, 17, 70–73 konstatuojamosiose dalyse numatyta:

„(5) Todėl būtina pašalinti kliūtis valstybėse narėse veikiančių teikėjų įsisteigimo laisvei ir laisvam paslaugų judėjimui tarp valstybių narių bei užtikrinti gavėjams ir teikėjams būtiną teisinį tikrumą, kad jie galėtų praktiškai naudotis šiomis dviem Sutartyje įtvirtintomis pagrindinėmis laisvėmis. Kadangi kliūtys paslaugų vidaus rinkoje turi įtakos subjektams, kurie pageidauja įsisteigti kitose valstybėse narėse, ir subjektams, kurie teikia paslaugą kitoje valstybėje narėje, bet ten neįsisteigia, būtina suteikti teikėjams galimybę plėtoti jų veiklą vidaus rinkoje ir įsisteigiant valstybėje narėje, ir pasinaudojant laisvu paslaugų judėjimu. Teikėjai privalo turėti galimybę rinktis tarp šių dviejų laisvių, atsižvelgiant į savo augimo strategiją kiekvienoje valstybėje narėje.

(8) Šios direktyvos nuostatos dėl įsisteigimo laisvės ir laisvo paslaugų judėjimo turėtų būti taikomos tik tais atvejais, kai aptariama veikla yra vykdoma atviros konkurencijos sąlygomis, kad šios nuostatos neįpareigotų valstybių narių liberalizuoti bendrų ekonominių interesų paslaugas ar privatizuoti valstybinių subjektus, teikiančius tokias paslaugas, arba panaikinti esamas kitų veiklos rūšių arba tam tikrų paskirstymo paslaugų monopolijas.

(17) Ši direktyva taikoma tik toms paslaugoms, kurios atliekamos ekonominiais sumetimais. <…> Bendrų ekonominių interesų paslaugos atliekamos ekonominiais sumetimais, ir todėl jos patenka į šios direktyvos taikymo sritį. Tačiau tam tikros bendrų ekonominių interesų paslaugos, pavyzdžiui, kurios gali būti teikiamos transporto srityje, neįtraukiamos į šios direktyvos taikymo sritį, o tam tikroms kitoms bendrų ekonominių interesų paslaugoms, pavyzdžiui, kurios gali būti teikiamos pašto paslaugų srityje, taikomos nuo laisvės teikti paslaugas nukrypti leidžiančios nuostatos, nustatytos šioje direktyvoje. <…>

(70) Paslaugos, kurioms taikoma ši direktyva, ir nedarant poveikio Sutarties 16 straipsnio taikymui, gali būti laikomos bendrų ekonominių interesų paslaugomis tik tuo atveju, jeigu teikėjas jas teikia vykdydamas specialią, su visuomenės interesais susijusią užduotį, kurią atlikti jam pavedė valstybė narė. Užduotis turėtų būti pavedama vienu ar keliais aktais, kurių formą nustato atitinkama valstybė narė ir kuriuose turėtų būti nurodytas tikslus specialios užduoties pobūdis.

(71) Šioje direktyvoje numatytas abipusio vertinimo procesas neturėtų daryti poveikio valstybių narių laisvei savo teisės aktuose nustatyti aukštą visuomenės interesų apsaugos lygį, ypač siekiant socialinės politikos tikslų. Be to, yra būtina, atliekant abipusį vertinimą, visiškai atsižvelgti į bendrų ekonominių interesų paslaugų ir su jomis susijusių tam tikrų užduočių ypatumus. Tuo galima pateisinti tam tikrus įsisteigimo laisvės apribojimus, ypač kai jais siekiama visuomenės sveikatos apsaugos ir socialinės politikos tikslų ir kai jie atitinka 15 straipsnio 3 dalies a, b ir c punktuose esančias sąlygas. <…>

(72) Bendrų ekonominių interesų paslaugoms patikimos svarbios užduotys, susijusios su socialine ir teritorine sanglauda. Šių užduočių vykdymas neturėtų būti apsunkinamas dėl šioje direktyvoje numatyto vertinimo proceso. Šis procesas neturėtų daryti įtakos tokių užduočių vykdymui reikalingiems reikalavimams, tačiau tuo pat metu reikėtų nagrinėti nepagrįstus įsisteigimo laisvės apribojimus.

(73) <…> Nustatytų mažiausių ir (arba) didžiausių tarifų suderinamumo su įsisteigimo laisve vertinimas siejamas tik su tarifais, kuriuos kompetentingos institucijos konkrečiai nustato tam tikrų paslaugų teikimui, bet ne su, pavyzdžiui, bendromis kainų, kaip antai namų nuomos, nustatymo taisyklėmis.“

8 Pagal Direktyvos 2006/123 1 straipsnio 1 ir 2 dalis:

„1. Šioje direktyvoje pateikiamos bendrosios nuostatos, skirtos padėti paslaugų teikėjams naudotis įsisteigimo laisve ir laisvam paslaugų judėjimui palengvinti, kartu užtikrinant aukštą paslaugų kokybę.

2. Šia direktyva nereglamentuojamas nei bendrų ekonominių interesų paslaugų, kurias leidžiama teikti valstybiniams arba privatiems subjektams, liberalizavimas, nei paslaugas teikiančių valstybinių subjektų privatizavimas.“

9 Šios direktyvos 2 straipsnyje numatyta:

„1. Ši direktyva taikoma valstybėje narėje įsisteigusių teikėjų teikiamoms paslaugoms.

2. Ši direktyva netaikoma šioms veiklos rūšims:

a) neekonominio pobūdžio bendrų interesų paslaugoms;

<…>“

10 Šios direktyvos III skyriuje, skirtame paslaugų teikėjų įsisteigimo laisvei, esančiame 15 straipsnyje „Vertintini reikalavimai“ nustatyta:

„1. Valstybės narės patikrina, ar pagal jų teisės sistemą taikomi kurie nors 2 dalyje išvardyti reikalavimai, ir užtikrina, kad visi tokie reikalavimai atitiktų 3 dalyje nustatytas sąlygas. Valstybės narės pakeičia savo įstatymus ir kitus teisės aktus taip, kad jie atitiktų minėtas sąlygas.

2. Valstybės narės patikrina, ar pagal jų teisės sistemą teisei teikti paslaugas ar paslaugų teikimo veiklos vykdymui taikomas kuris nors iš šių nediskriminacinių reikalavimų:

<…>

g) minimalūs ir (arba) maksimalūs tarifai, kurių teikėjas turi laikytis;

h) teikėjo įsipareigojimas kartu su savo paslauga teikti tam tikras kitas paslaugas.

3. Valstybės narės patikrina, kad 2 dalyje nurodyti reikalavimai atitiktų šias sąlygas:

a) nediskriminavimas: reikalavimai neturi būti tiesiogiai ar netiesiogiai diskriminuojantys pagal pilietybę arba pagal įmonės registruotos buveinės vietą;

b) būtinybė: reikalavimai turi būti pateisinami svarbiais visuomenės interesais;

c) proporcingumas: reikalavimai turi būti tinkami siekiamam tikslui įgyvendinti; jais neturi būti reikalaujama daugiau negu reikia tam tikslui pasiekti; ir turi būti neįmanoma pakeisti tokių reikalavimų kitomis, mažiau ribojančiomis priemonėmis, kuriomis pasiekiamas toks pat rezultatas.

4. 1, 2 ir 3 dalys taikomos bendrų ekonominių interesų paslaugų srities teisės aktams tik tais atvejais, jei šių dalių taikymas teisiškai ir faktiškai netrukdo atlikti su tomis paslaugomis susijusių užduočių.

<…>

6. Nuo 2006 m. gruodžio 28 d. valstybės narės nenustato jokių naujų 2 dalyje minėto pobūdžio reikalavimų, jeigu tokie reikalavimai neatitinka 3 dalyje nustatytų sąlygų.

<…>“

Ispanijos teisė

11 1998 m. spalio 7 d. *Ley 34/1998 del sector de hidrocarburos* (iš dalies pakeistas 1998 m. spalio 7 d. Įstatymas Nr. 34/1998 dėl angliavandenilių sektoriaus) (BOE, Nr. 241, 1998 m. spalio 8 d., p. 33517) 1 straipsnio 3 dalyje nurodyta:

„Skystų ir dujinių angliavandenilių tiekimo veikla turi būti vykdoma laikantis objektyvumo, skaidrumo ir laisvos konkurencijos principų.“

12 Šio įstatymo 37 straipsnio 1 dalyje nustatyta:

„Naftos perdirbimo, naftos produktų, įskaitant suskystintas naftos dujas, transportavimo, saugojimo, paskirstymo ir pardavimo veikla gali būti vykdoma laisvai pagal šio įstatymo nuostatas, nepažeidžiant pareigų, kurios gali būti numatytos kitose nuostatose ar konkrečią sritį reglamentuojančiuose teisės aktuose, pavyzdžiui, dėl mokesčių, teritorijų planavimo ir aplinkosaugos ir vartotojų bei naudotojų apsaugos.“

13 Minėto įstatymo 38 straipsnyje nurodyta:

„Iš naftos gautų produktų kainos nustatomos laisvai.“

14 Įstatymo Nr. 34/1998 ketvirtojoje pereinamojo laikotarpio nuostatoje nustatyta:

„Pagal teisės aktuose nustatytą formulę vyriausybė gali nustatyti maksimalią suskystintų naftos dujų pardavimo visuomenei kainą, kol patekimo į rinką ir konkurencijos sąlygos šioje rinkoje laikomos nepakankamomis. Į maksimalią kainą įskaičiuota pristatymo į namus kaina.“

15 1999 m. spalio 1 d. *Real Decreto-ley 15/1999, de 1 octubre, por el que se aprueban medidas de liberalización, reforma estructural e incremento de la competencia en el sector de hidrocarburos* (Karaliaus dekretas-įstatymas Nr. 15/1999, kuriuo patvirtintos liberalizavimo, struktūrinės reformos ir konkurencijos didinimo angliavandenilių sektoriuje priemonės) (BOE, Nr. 236, 1999 m. spalio 2 d., p. 35442) 5 straipsnyje nustatyta:

„1. Suskystintų naftos dujų, išpilstytų į balionus, kurių neto masė ne mažesnė kaip 8 kilogramai, maksimali pardavimo visuomenei kaina yra 83,4 pesetos/kg, įskaitant pristatymą į namus. Ši kaina taikoma dvylika mėnesių nuo tos dienos, kai įsigalioja šis Karaliaus dekretas-įstatymas.

2. Pramonės ir energetikos ministras, gavęs Vyriausybės įgaliotosios ekonomikos reikalų komisijos sutikimą, per ankstesnėje dalyje nurodytą 12 mėnesių terminą ministro įsakymu patvirtina fasuotų suskystintų naftos dujų kainodaros sistemą, atsižvelgdamas į rinkų sezoniškumą.

3. Jei patekimo į rinką ir konkurencijos sąlygos šioje rinkoje laikomos nepakankamomis, pramonės ir energetikos ministras, gavęs Vyriausybės įgaliotosios ekonomikos reikalų komisijos sutikimą, ministro įsakymu gali patvirtinti kitas maksimalių mažmeninių pardavimo kainų nustatymo sistemas. Į maksimalią kainą įskaičiuota pristatymo į namus kaina.“

16 2014 m. liepos 4 d. *Real Decreto-ley 8/ de 4 aprobación de medidas urgentes para el crecimiento, la competitividad y la eficiencia* (Karaliaus dekretas-įstatymas Nr. 8/2014, kuriuo patvirtinamos skubios priemonės augimui, konkurencijai ir efektyvumui skatinti) (BOE, Nr. 163, 2014 m. liepos 5 d., p. 52544) buvo panaikinta Įstatymo Nr. 34/1998 ketvirtoji pereinamojo laikotarpio nuostata bei Karaliaus dekreto-įstatymo Nr. 15/1999 5 straipsnis.

17 Įstatymo Nr. 34/1998 trisdešimt trečiojoje papildomoje nuostatoje, iš dalies pakeistoje Karaliaus dekretu-įstatymu Nr. 8/2014, numatyta:

„1. Vartotojai, sudarę sutartis dėl fasuotų suskystintų naftos dujų tiekimo balionuose, kurių neto svoris yra lygus arba didesnis nei 8 kg ir mažesnis nei 20 kilogramų, išskyrus tarą suskystintų naftos dujų mišiniams, naudojamiems kaip kurui, turi teisę į pristatymą į namus.

Žemyninėje šalies dalyje, taip pat kiekvienoje salų ir nežemyninėje teritorijoje suskystintų naftos dujų didmeninės prekybos operatorius, užimantis didžiausią fasuotų suskystintų naftos dujų sektoriaus pardavimo rinkos dalį ir prekiaujantis balionais, kurių neto svoris yra lygus arba didesnis nei 8 kg ir

mažesnis nei 20 kilogramų, išskyrus tarą suskystintų naftos dujų mišiniams, naudojamiems kaip kurui, privalo atitinkamoje teritorijoje pristatyti suskystintas naftos dujas į namus visiems asmenims, kurie to prašo.

2. Suskystintų naftos dujų didmeninės prekybos operatorių, kuriems taikoma pareiga pristatyti [į namus], sąrašą kas trejus metus įsakymu sudaro Energetikos politikos ir kasyklų generalinis direktorius. Šis įsakymas skelbiamas Valstybės oficialiajame leidinyje.

Kai to reikia dėl rinkos ir sektoriaus verslo struktūros pokyčių ir bet kuriuo atveju ne rečiau kaip kas penkerius metus, Vyriausybė peržiūri šioje nuostatoje nurodytos pareigos vykdymo sąlygas arba nusprendžia ją panaikinti.

3. Nepaisant šio įstatymo 38 straipsnio nuostatų, kol laikoma, kad patekimo į rinką ir konkurencijos sąlygos šioje rinkoje yra nepakankamos, Pramonės, energetikos ir turizmo ministras, pritarus Vyriausybės įgaliotajai ekonomikos reikalų komisijai, nustato maksimalias mažmenines fasuotų suskystintų naftos dujų kainas, taikomas balionams, kurių neto svoris yra lygus arba didesnis nei 8 kg ir mažesnis nei 20 kilogramų, o nepripildytų svoris yra didesnis nei 9 kilogramai, išskyrus tarą suskystintų naftos dujų mišiniams, naudojamiems kaip kurui, t. y. nustato konkretų tokių kainų dydį arba jų nustatymo ir automatiško perskaičiavimo sistemą. Į maksimalią kainą įskaičiuota pristatymo į namus kaina.

4. Nepažeidžiant ankstesnių punktų nuostatų taikymo, jeigu suskystintų naftos dujų didmeninės prekybos operatorius turi pareigą pristatyti į namus, bet neturi balionų, kurių neto svoris yra lygus arba didesnis nei 8 kg ir mažesnis nei 20 kilogramų, o nepripildytų svoris didesnis nei 9 kilogramai, jam pareiga pristatyti į namus atitinkamoje teritorijoje taikant maksimalią kainą, kaip nurodyta 3 punkte, taikoma ir tais atvejais, kai naudojama tara, kurios nepripildytos svoris yra mažesnis nei 9 kilogramai.

5. Suskystintų naftos dujų didmeninės prekybos operatoriai privalo pateikti Energetikos politikos ir kasyklų generaliniam direktoratui informaciją, būtiną jo funkcijoms vykdyti, ypač tam, kad būtų galima taikyti, analizuoti ir stebėti pristatymo į namus pareigos vykdymą, suskystintų naftos dujų tiekimą ir visuotinai taikomas maksimalias kainas, nurodytas ankstesniuose punktuose.“

Pagrindinės bylos ir prejudiciniai klausimai

18 Iš nutarties dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą matyti, kad *Repsol Butano* ir *DISA Gas* pateikė *Tribunal Supremo* (Aukščiausiasis Teismas, Ispanija) skundus dėl Įsakymo Nr. IET/389/2015.

19 Grįsdama savo skundą *Repsol Butano* nurodo, kad Įsakymu Nr. IET/389/2015 patvirtinta fasuotų suskystintų naftos dujų (SND) maksimalių kainų nustatymo sistema prieštarauja nagrinėjamo sektoriaus liberalizavimui ir yra diskriminacinė. *DISA Gas* teigia, kad SND balionų už reguliuojamą maksimalią kainą pristatymo į namus pareiga yra diskriminacinė, nes taikoma tik vienam operatoriui kiekvienoje pagal Ispanijos teisės aktus apibrėžtoje geografinėje teritorijoje. Be to, ši sistema prieštarauja sektoriaus liberalizavimui ir proporcingumo principui. Ji tai taip pat skatina konkurencijos iškraipymą.

20 Pasak prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo, Įsakymas Nr. IET/389/2015, kuriuo, be kita ko, atnaujinama fasuotų SND maksimalių pardavimo kainų automatiško nustatymo sistema, priimtas remiantis Ispanijos teisės aktais angliavandenilių sektoriuje, būtent Įstatymo Nr. 34/1998 trisdešimt trečiąja papildoma nuostata, kuri priimta Karaliaus dekretu-įstatymu Nr. 8/2014.

21 Šioje nuostatoje numatyta, pirma, kad *Ministro de Industria, Energía y Turismo* (Pramonės, energetikos ir turizmo ministras, Ispanija), „kol patekimo į rinką ir konkurencijos sąlygos šioje rinkoje laikomos nepakankamomis“, nustato maksimalias fasuotų SND, išpilstytų į balionų, kurių neto svoris yra nuo 8 iki 20 kilogramų, o nepripildytų svoris yra didesnis nei 9 kilogramai, pardavimo kainas. Jeigu tokių balionų nėra, maksimalios pardavimo kainos taip pat taikomos kitiems balionams.

22 Antra, šioje įstatymo nuostatoje numatyta pareiga pristatyti į namus dujų balionus, kuriems taikoma reguliuojama kaina. Pristatymo sąnaudos įskaičiuojamos į maksimalią kainą. Ši pareiga nustatoma operatoriams, užimantiems didžiausią fasuotų SND, išpilstytų į balionus, kurių neto svoris yra nuo 8 iki 20 kilogramų, rinkos dalį įvairiose Ispanijos teritorijose, būtent – žemyninėje dalyje, Balearų salose, Kanarų salose ir Seutoje ir Meliljoje. Operatorių, kuriems taikoma pristatymo pareiga, sąrašą kas trejus metus nutarimu sudaro Energetikos politikos ir kasyklų generalinis direktorius. Įstatymo Nr. 34/1998 trisdešimt trečiojoje papildomoje nuostatoje nurodyta, kad Vyriausybė peržiūri šioje nuostatoje nurodytos pareigos vykdymo sąlygas, „[kai] to reikia dėl rinkos ir sektoriaus verslo struktūros pokyčių ir bet kuriuo atveju ne rečiau kaip kas penkerius metus“.

23 Be to, prašymą priimt prejudicinį sprendimą pateikęs teismas pažymi, kad galimybė nustatyti fasuotų SND maksimalią pardavimo kainą ir pareiga pristatyti į namus buvo numatyta kitose Įstatymo Nr. 34/1998 nuostatose dar prieš priimant Karaliaus dekretą-įstatymą 8/2014. Pasak nacionalinio teismo, šios priemonės buvo nuolatos taikomos ir pratęsiamos dar nuo 1998 metų, nepaisant to, kad atitinkamuose teisės aktuose aiškiai numatytas laikinasis jų pobūdis. Šių priemonių tęstinis taikymas tokį ilgą laiką gali būti kliūtis naujiems operatoriams įeiti į nagrinėjamą rinką. Jie yra tokioje padėtyje, kai operatorius, kuris turi didžiausią rinkos dalį tam tikroje teritorijoje, tiekia fasuotas SND už administracijos nustatytą maksimalią kainą, į kurią dar įskaičiuotas pristatymas į namus.

24 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas mano, kad maksimalios kainos, į kurią įskaičiuotas pristatymas į namus, nustatymas gali būti kliūtis naujiems operatoriams patekti į rinką. Tiesa, jeigu jie naudotų mažesnio svorio balionus, kuriems netaikoma reguliuojama kaina, jie galėtų kainą nustatyti laisvai. Vis dėlto praktiškai jie negalėtų nukrypti nuo šios kainos, nes neliktų paklausos, pateisinančios būtinas investicijas. Todėl yra priežasčių manyti, kad šios priemonės iš tikrųjų lemia rinkos „įšaldymo“ efektą, kuris prieštarauja laisvai konkurencijai.

25 Kiek tai susiję su pagrindinėse bylose nagrinėjamų priemonių suderinamumu su Sąjungos teise, Teisingumo Teismas savo 2010 m. balandžio 20 d. Sprendime *Federutility ir kt.* (C-265/08, EU:C:2010:205) nusprendė, kad Direktyva 2003/55, kuria reglamentuojama gamtinių dujų rinka, nedraudžia nacionalinės teisės aktų, kuriais dėl bendro ekonominio intereso siekiama išlaikyti pagrįstą gamtinių dujų tiekimo kainų lygį nustatant „referencines kainas“, su sąlyga, kad tokiu reguliavimu atsižvelgiama į liberalizavimo ir galutinio vartotojo apsaugos tikslus, jis yra būtinas ir galioja ribotą laiką.

26 *Tribunal Supremo* (Aukščiausiasis Teismas) nusprendė, kad minėtame sprendime nustatyti kriterijai taip pat taikomi fasuotų suskystintų dujų rinkai, su sąlyga, kad ši rinka yra Europos masto, net jeigu nėra Sąjungos teisės aktų, konkrečiai reglamentuojančių šią rinką.

27 Prašymą priimt prejudicinį sprendimą pateikęs teismas pažymi, kad nagrinėjamose bylose priemonė, kuria nustatyta maksimali fasuotų suskystintų dujų kaina, gali būti kvalifikuojama kaip socialiai pažeidžiamų vartotojų apsaugos priemonė, nes ja siekiama užtikrinti, kad tiekimo galutiniam vartotojui kaina išliktų pagrįsto dydžio. Tas pats pasakytina ir apie pareigą pristatyti į namus. Taigi, šiomis priemonėmis siekiama bendro ekonominio intereso tikslų, kaip tai suprantama pagal SESV 106 straipsnį.

28 Vis dėlto jis pažymi, kad šios priemonės yra bendro ir nediferencijuoto pobūdžio, nes jos naudingos visiems vartotojams. Be to, nors iš atitinkamų teisės aktų matyti, kad šios priemonės yra laikino pobūdžio, jos galioja jau daugiau kaip 18 metų, nes vis atnaujinamos, „kol patekimo į rinką ir konkurencijos sąlygos šioje rinkoje laikomos nepakankamomis“.

29 Taigi galima suabejoti šių priemonių suderinamumu su Sąjungos teise, atsižvelgiant į 2010 m. balandžio 20 d. Sprendime *Federutility ir kt.* (C-265/08, EU:C:2010:205) suformuluotus kriterijus ir proporcingumo principą.

30 Šiomis aplinkybėmis *Tribunal Supremo* (Aukščiausiasis Teismas) nutarė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir pateikti Teisingumo Teismui šiuos prejudicinius klausimus:

„1. Ar su [2010 m. balandžio 20 d. Sprendime *Federutility ir kt.* (C-265/08, EU:C:2010:205)] suformuota jurisprudencija suderinama arba atitinka proporcingumo principą maksimalios kainos už fasuotų suskystintų dujų balioną nustatymo priemonė, kaip priemonė skirta socialiai pažeidžiamiems vartotojams apsaugoti, kai egzistuoja viena ar kelios iš toliau išvardytų aplinkybių:

– priemonė visuotinai taikoma visiems vartotojams neribotą laikotarpį „kol patekimo į rinką ir konkurencijos sąlygos šioje rinkoje laikomos nepakankamomis“,

– priemonė taikoma jau daugiau kaip 18 metų,

– priemonė gali prisidėti prie tolesnio nepakankamos konkurencijos padėties įšaldymo, nes ja sudaromos kliūtys naujiems operatoriams patekti į rinką?

2. Ar su [2010 m. balandžio 20 d. Sprendime *Federutility ir kt.* (C-265/08, EU:C:2010:205)] suformuota jurisprudencija suderinama arba atitinka proporcingumo principą privalomo fasuotų suskystintų dujų pristatymo į namus priemonė, kaip priemonė, skirta socialiai pažeidžiamiems vartotojams arba sunkiai prieinamų vietovių gyventojams apsaugoti, kai egzistuoja viena ar kelios iš pirmesniame klausime išvardytų aplinkybių?“

Dėl prejudicinių klausimų

31 Savo klausimais, kuriuos reikia nagrinėti kartu, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia išsiaiškinti, ar proporcingumo principą reikia aiškinti taip, kad pagal jį draudžiamos tokios priemonės, kaip nagrinėjamos pagrindinėse bylose, kuriomis nustatoma maksimali fasuotų SND, išpilstytų į balionus, kurių neto svoris yra nuo 8 iki 20 kilogramų, o nepripildytų svoris yra didesnis nei 9 kilogramai, kaina ir operatorių, kurie šiame sektoriuje turi didžiausią rinkos dalį tam tikroje geografinėje rinkoje, pareiga tokias dujas pristatyti į namus. Šiuo tikslu minėtas teismas remiasi 2010 m. balandžio 20 d. Sprendime *Federutility ir kt.* (C-265/08, EU:C:2010:205) įtvirtintais kriterijais.

32 Šiuo klausimu reikia priminti, kad tame sprendime Teisingumo Teismas sprendė dėl Direktyvos 2003/55, būtent jos 3 straipsnio 2 dalies, kurioje reglamentuojamos valstybių narių priemonės bendram ekonominiam interesui užtikrinti šia direktyva reglamentuojamame gamtinių dujų sektoriuje, išaiškinimo. Spręsdamas šį klausimą Teisingumo Teismas pateikė priemonės, kuria nustatyta gamtinių dujų tiekimo galutiniams vartotojams referencinė kaina, proporcingumo vertinimo kriterijus.

33 Direktyva 2003/55 buvo panaikinta Direktyva 2009/73; pastarosios direktyvos 3 straipsnio 2 dalis iš esmės yra identiška Direktyvos 2003/55 3 straipsnio 2 daliai ir ją Teisingumo Teismas išaiškino 2016 m. rugsėjo 7 d. Sprendime *ANODE* (C-121/15, EU:C:2016:637).

34 Šių dviejų direktyvų taikymo sritis yra atitinkamai apibrėžta kiekvienos iš jų 1 straipsnyje. Remiantis šiomis nuostatomis, šios direktyvos taikomos gamtinėms dujoms, taip pat biodujoms ir iš biomasės gautoms dujoms ar kitų rūšių dujoms, jei tik šias dujas galima techniškai saugiai įleisti į gamtinių dujų sistemą ir jas transportuoti.

35 Kaip Teisingumo Teismui pateiktose pastabose nurodė Ispanijos vyriausybė ir Europos Komisija, SND neįmanoma techniškai saugiai įleisti į gamtinių dujų sistemą ir ja transportuoti. Taigi, kaip teisingai pažymėjo prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, reikia daryti išvadą, kad nacionalinės teisės normos, kuriomis reglamentuojamas tik SND pardavimas, nepatenka nei į Direktyvos 2003/55, nei į Direktyvos 2009/73 taikymo sritį.

36 Vadinasi, Direktyvos 2003/55 3 straipsnio 2 dalis ir Direktyvos 2009/73 3 straipsnio 2 dalis, kaip jas išaiškino Teisingumo Teismas 2010 m. balandžio 20 d. Sprendime *Federutility ir kt.* (C-265/08, EU:C:2010:205) ir 2016 m. rugsėjo 7 d. Sprendime *ANODE* (C-121/15, EU:C:2016:637), neturi reikšmės sprendžiant ginčą pagrindinėse bylose.

37 Vis dėlto prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui kyla klausimas, kaip jis turėtų taikyti atitikties proporcingumo principui kriterijus, įtvirtintus 2010 m. balandžio 20 d. Sprendime *Federutility ir kt.* (C-265/08, EU:C:2010:205), savo nagrinėjamose bylose.

38 Šiuo klausimu primintina, kad, remiantis suformuota jurisprudencija, pagal nacionalinių teismų ir Teisingumo Teismo bendradarbiavimo procedūrą, įtvirtintą SESV 267 straipsnyje, pastarasis nacionaliniam teismui turi pateikti naudingą atsakymą, kuris leistų išnagrinėti jam pateiktą bylą. Šiuo požiūriu Teisingumo Teismui prireikus gali tekti performuluoti jam pateiktus klausimus. Be to, Teisingumo Teismas gali manyti esant reikalinga atsižvelgti į Sąjungos teisės nuostatas, kurių prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas nenurodė savo klausime (2018 m. lapkričio 29 d. Sprendimo *baumgarten sports & more*, C-548/17, EU:C:2018:970, 22 punktas).

39 Iš Teisingumo Teismo jurisprudencijos matyti, kad proporcingumo principas yra vienas bendrųjų Sąjungos teisės principų ir jo turi būti laikomasi nacionalinės teisės aktuose, kurie patenka į Sąjungos teisės taikymo sritį arba kuriais ji įgyvendinama (2014 m. kovo 6 d. Sprendimo *Siragusa*, C-206/13, EU:C:2014:126, 34 punktas).

40 Šiose bylose neginčijama, kad pagrindinėse bylose nagrinėjamos priemonės gali būti kliūtis naujiems operatoriams įeiti į rinką, kurioje konkurencijos lygis yra nepakankamas. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas mano, kad dėl to šios priemonės gali trukdyti naudotis pagrindinėms laisvėms, įtvirtintoms SESV. Vis dėlto jis mano, kad šiomis priemonėmis siekiama bendro ekonominio intereso tikslo, būtent – už protingą kainą aprūpinti energija pažeidžiamus vartotojus. Būtent tokiame kontekste jam kyla klausimas, ar pagrindinėse bylose nagrinėjamos priemonės yra proporcingos, atsižvelgiant į jų ribojamąjį poveikį vidaus rinkai ir siekiamą tikslą.

41 Reikia konstatuoti, kad tokios priemonės, kaip nagrinėjamos pagrindinėse bylose, kuriomis nustatoma maksimali SND, išpilstytų į balionus, kurių neto svoris yra nuo 8 iki 20 kilogramų, o nepripildytų svoris yra didesnis nei 9 kilogramai, kaina ir operatorių, kurie šiame sektoriuje turi didžiausią rinkos dalį tam tikroje geografinėje rinkoje, pareiga tokias dujas pristatyti į namus, yra paslaugų teikėjų įsisteigimo laisvės ribojimas, kaip tai suprantama pagal Direktyvą 2006/123, ir patenka į šios direktyvos taikymo sritį.

42 Iš tiesų, viena vertus, Direktyvos 2006/123 15 straipsnio 2 dalies g punkte „maksimalūs tarifai, kurių teikėjas turi laikytis“ aiškiai kvalifikuojami kaip „reikalavimai“ pagal šios direktyvos 4 straipsnio 7 punktą, kurie yra sąlygos, darančios poveikį paslaugų teikėjų įsisteigimo laisvei (pagal analogiją žr. 2015 m. gruodžio 23 d. Sprendimo *Hiebler*, C-293/14, EU:C:2015:843, 51 punktą). Kita vertus, kai kuriems operatoriams, atsižvelgiant į jų užimamą rinkos dalį fasuotų SND sektoriuje, nustatyta pareiga

pristatyti į namus yra „tam tikros kitos paslaugos“, kaip tai suprantama pagal Direktyvos 2006/123 15 straipsnio 2 dalies h punktą, kurios pagal taikytinas nacionalinės teisės normas turi būti teikiamos kartu su pagrindine paslauga – dujų pardavimu.

43 Be kita ko, iš Direktyvos 2006/123 2 straipsnio 2 dalies a punkto, siejamo su jos 17, 70 ir 72 konstatuojamosiomis dalimis, aiškiai matyti, kad šioje direktyvoje įtvirtintos taisyklės taikomos iš esmės bendros ekonominės svarbos paslaugoms, o į šių taisyklių taikymo sritį nepatenka tik neekonominio pobūdžio bendros svarbos paslaugos (šiuo klausimu žr. 2015 m. gruodžio 23 d. Sprendimo *Hiebler*, C-293/14, EU:C:2015:843, 43 ir 44 punktus).

44 Direktyvos 2006/123 15 straipsnio 2 dalyje numatytame sąraše išvardyti reikalavimai turi būti įvertinti valstybių narių. Vadovaujantis šio 15 straipsnio 1 dalimi, valstybėms narėms leidžiama palikti galioti arba prireikus jų teisės sistemose nustatyti reikalavimus, tačiau su sąlyga, kad jie atitiks jo 3 dalyje nurodytas nediskriminavimo, būtinumo ir proporcingumo sąlygas (šiuo klausimu žr. 2015 m. gruodžio 23 d. Sprendimo *Hiebler*, C-293/14, EU:C:2015:843, 54 punktą).

45 Direktyvos 2006/123 15 straipsnio 3 dalyje numatyta, kad įsisteigimo laisvės apribojimas, kaip antai maksimalios fasuotų SND kainos nustatymas ir pareiga pristatyti į namus, gali būti pateisinamas. Šiuo tikslu joje reikalaujama, kad būtų laikomasi tam tikrų sąlygų – kad šis apribojimas pirmiausia nediskriminuotų dėl pilietybės, be to, būtų pateisinamas svarbiu visuomenės interesu ir galiausiai būtų tinkamas siekiamam tikslui pasiekti, neviršytų to, kas būtina jam pasiekti, ir jo nebūtų įmanoma pakeisti kitomis, mažiau ribojančiomis priemonėmis, kuriomis galėtų būti pasiektas toks pats rezultatas (šiuo klausimu žr. 2015 m. gruodžio 23 d. Sprendimo *Hiebler*, C-293/14, EU:C:2015:843, 55 punktą).

46 Be to, kiek tai susiję su įmonėmis, kurioms patikėta teikti bendros ekonominės svarbos paslaugas, iš Direktyvos 2006/123 15 straipsnio 4 dalies matyti, kad šio straipsnio 1–3 dalys susijusiai nacionalinei teisei taikomos tik tiek, kiek jų taikymas teisiškai ir faktiškai netrukdo atlikti šioms įmonėms patikėtų ypatingų užduočių.

47 Vis dėlto, kaip matyti iš pačios Direktyvos 2006/123 15 straipsnio 4 dalies formuluotės, jeigu šio 15 straipsnio 3 dalyje nurodytos nediskriminavimo, būtinumo ir proporcingumo sąlygos netrukdo atlikti ypatingų kompetentingos institucijos pavestų bendros ekonominės svarbos paslaugų užduočių, jų turi būti laikomasi.

48 Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, ir, siekiant pateikti prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui naudingą atsakymą, reikia manyti, kad šiuo klausimu jis siekia išsiaiškinti, ar proporcingumo sąlyga, nustatyta Direktyvos 2006/123 15 straipsnio 3 dalies c punkte, turi būti aiškinama taip, kad ji draudžia tokias priemones, kaip nagrinėjamos pagrindinėse bylose, kuriomis nustatoma maksimali fasuotų SND, išpilstytų į balionus, kurių neto svoris yra nuo 8 iki 20 kilogramų, o nepripildytų svoris yra didesnis nei 9 kilogramai, kaina ir operatorių, kurie šiame sektoriuje turi didžiausią rinkos dalį tam tikroje geografinėje rinkoje, pareiga tokias dujas pristatyti į namus.

49 Nors nustatyti, ar nacionalinės priemonės suderinamos su Sąjungos teise, turi nacionalinis teismas, Teisingumo Teismas vis dėlto gali pateikti visas jo nagrinėjamam ginčui išspręsti naudingas nuorodas (2019 m. vasario 14 d. Sprendimo *Nestrade*, C-562/17, EU:C:2019:115, 36 punktas).

50 Iš šio sprendimo 31 punkto matyti, kad prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui šiomis aplinkybėmis kyla klausimas konkrečiai dėl kriterijų, įtvirtintų 2010 m. balandžio 20 d. Sprendime *Federutility ir kt.* (C-265/08, EU:C:2010:205), susijusiame su valstybės priemonių gamtinių dujų sektoriuje proporcingumu, taikymo ir aiškinimo.

51 Kaip jau minėta ir šiame sprendime, gamtinių dujų sektorius reglamentuojamas Direktyva 2009/73. Jos tikslas – sukurti gamtinių dujų vidaus rinką, kuri būtų visiškai ir realiai atvira ir konkurencinga ir kurioje visi vartotojai galėtų laisvai pasirinkti tiekėjus, o visi tiekėjai – laisvai tiekti produktus savo

klientams; tai reikštų, kad gamtinių dujų tiekimo kaina turi būti nustatoma tik atsižvelgiant į pasiūlą ir paklausą (šiuo klausimu žr. 2016 m. rugsėjo 7 d. Sprendimo *ANODE* (C-121/15, EU:C:2016:637, 26 punktą).

52 Be to, Teisingumo Teismas nusprendė, kad dėl valstybės intervencijos nustatant gamtinių dujų tiekimo kainas atsirandanti kliūtis, kad atitiktų proporcingumo principą, turi būtinai būti ribotos trukmės, kuri neviršytų to, kas būtina bendrojo intereso tikslui pasiekti (šiuo klausimu žr. 2010 m. balandžio 20 d. Sprendimo *Federutility ir kt.*, C-265/08, EU:C:2010:205, 33 ir 35 punktus).

53 Tai galioja ir Direktyvos 2006/123 15 straipsnio 3 dalies c punkte nurodytai proporcingumo sąlygai.

54 Tiesa, valstybės narės gali palikti galioti ar prireikus nustatyti naujus Direktyvos 2006/123 15 straipsnio 2 dalyje nurodyto pobūdžio reikalavimus, jeigu jie atitinka šio straipsnio 3 dalyje numatytas nediskriminavimo, būtinumo ir proporcingumo sąlygas (2015 m. birželio 16 d. Sprendimo *Rina Services ir kt.*, C-593/13, EU:C:2015:399, 33 punktas).

55 Vis dėlto tokio reikalavimo atitikties proporcingumo principui vertinimas gali laikui bėgant keistis, atsižvelgiant į atitinkamą rinką ir jos raidą. Be to, reikia stengtis, kad, palikus galioti vieną iš Direktyvos 2006/123 15 straipsnio 2 dalyje nurodytų reikalavimų, tai galiausiai netaptų nuolatine kliūtimi kurti vidaus rinką.

56 Šiomis aplinkybėmis prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas turi išnagrinėti, ar ir kokia apimtimi taikytina nacionalinė teisė įpareigoja administraciją periodiškai ir dažnai peržiūrėti intervencijos būtinybę ir būdus, atsižvelgiant į atitinkamos rinkos vystymąsi (2010 m. balandžio 20 d. Sprendimo *Federutility ir kt.*, C-265/08, EU:C:2010:205, 35 punktas).

57 Šiuo klausimu iš nutarties dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą matyti, kad Įstatymo Nr. 34/1998 trisdešimt trečiojoje papildomoje nuostatoje, iš dalies pakeistoje Karaliaus dekretu-įstatymu Nr. 8/2014, numatyta, jog Pramonės, energetikos ir turizmo ministras nustato maksimalias fasuotų SND pardavimo kainas, „kol patekimo į rinką ir konkurencijos sąlygos šioje rinkoje laikomos nepakankamomis“. Be to, iš šios nuostatos matyti, kad pareiga pristatyti į namus peržiūrima, jeigu „to reikia dėl rinkos ir sektoriaus verslo struktūros pokyčių ir bet kuriuo atveju ne rečiau kaip kas penkerius metus“.

58 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas turi patikrinti, ar ši nacionalinės teisės nuostata atitinka reikalavimą dėl periodinės peržiūros, nurodytos šio sprendimo 56 punkte.

59 Be kita ko, iš Teisingumo Teismo turimos bylos medžiagos matyti, kad taikytinoje nacionalinėje teisėje numatytas maksimalios SND pardavimo kainos periodinio perskaičiavimo mechanizmas, kad ji atspindėtų sąnaudų pokyčius, o tai patikrinti turi prašymą priimt prejudicinį sprendimą pateikęs teismas. Kaip nusprendė Teisingumo Teismas, toks mechanizmas, pagal kurį tik periodiškai peržiūrimas šių tarifų lygis ir kuris nesusijęs su valstybės intervencijos nustatant kainas būtinybe ir tvarka, negali būti prilygintas nagrinėjamos priemonės trukmės ribojimui (2016 m. rugsėjo 7 d. Sprendimo *ANODE*, C-121/15, EU:C:2016:637, 62 punktas).

60 Toliau reikia pažymėti, kad nutartyse dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą nurodyta aplinkybė, jog tokios priemonės, kaip nagrinėjamos pagrindinėse bylose, nepaisant jų laikinojo pobūdžio, Ispanijoje galioja nuo 1998 m., pati savaime neleidžia daryti išvados, jog šios priemonės yra neadekvačios. Iš tiesų iš Ispanijos Teisingumo Teismui pateiktų pastabų matyti, kad balionuose fasuotų SND Ispanijos rinka traukiasi dėl gamtinių dujų rinkos plėtros. Dėl to sumažėjus pardavimo apimtims didėja šioje rinkoje veikiančių operatorių sąnaudos ir tampa sunkiau įsisteigti naujiems konkurentams, kurie galėtų daryti spaudimą kainoms. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas turi patikrinti šiuos elementus ir į juos atsižvelgti, kai vertina pagrindinėse bylose nagrinėjamų priemonių proporcingumą.

61 Be to, reguliuojama kaina ir pristatymo pareiga, remiantis Teisingumo Teismo turima informacija, taikoma tik fasuotoms SND, išpilstytoms į balionus, kurių neto svoris yra nuo 8 iki 20 kilogramų, o nepripildytų svoris yra didesnis nei 9 kilogramai. Prekybai šiomis dujomis kitoje taroje šios pareigos netaikomos. Šiuo klausimu prašymą priimt prejudicinį sprendimą pateikęs teismas turi patikrinti, ar dėl pagrindinėse bylose nagrinėjamų priemonių sumažėja nereglamentuojamų prekybos SND rentabilumas, o galbūt ji tampa visai nerentabili. Taip visų pirma gali būti, jei maksimali kaina, kaip nustatyta pagal taikytiną Ispanijos teisę, būtų gerokai mažesnė už rinkos kainą, kaip teigia ieškovės pagrindinėse bylose.

62 Galiausiai proporcingumo reikalavimą taip pat reikia vertinti atsižvelgiant į nagrinėjamos priemonės taikymo asmenims sritį, konkrečiau – į jos adresatus (2010 m. balandžio 20 d. Sprendimo *Federutility ir kt.*, C-265/08, EU:C:2010:205, 39 punktas).

63 Šiuo klausimu pažymėtina, kad iš Teisingumo Teismo turimos bylos medžiagos matyti, jog ginčijamos priemonės yra skirtos buitiniams vartotojams, o ne įmonėms, o tai atitinka jų siekiamą tikslą, būtent – už protingą kainą aprūpinti energija pažeidžiamus vartotojus.

64 Be kita ko, neginčijama, kad buitiniai vartotojai gauna naudos iš pagrindinėse bylose nagrinėjamos priemonės, neatsižvelgiant į tai, ar jie yra socialiai pažeidžiami, ar gyvena vietovėse, į kurias sudėtinga patekti arba kurios yra toli nuo SND paskirstymo punktų. Nors ši aplinkybė iš principo gali rodyti, kad šios priemonės viršija tai, kas galėtų būti būtina jų tikslui pasiekti, vis dėlto su proporcingumo principu nebūtinai nesuderinama tai, kad ginčijamos priemonės taikomos visiems buitiniams vartotojams (šiuo klausimu žr. 2010 m. balandžio 20 d. Sprendimo *Federutility ir kt.*, C-265/08, EU:C:2010:205, 40 punktą). Atsižvelgdamas į tai, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas turi įvertinti priemonių, kurios būtų skirtos labiau pažeidžiamiems vartotojams, priėmimo galimybę ir tikslingumą. Šiuo klausimu reikšmingi yra ieškovių pagrindinėse bylose ir Ispanijos vyriausybės argumentai dėl galimybių priimti alternatyvias priemones ir ekonominių tokių priemonių padarinių.

65 Atsižvelgiant į visa tai, kas išdėstyta, į pateiktus klausimus reikia atsakyti, kad Direktyvos 2006/123 15 straipsnio 3 dalies c punkte numatyta proporcingumo sąlyga turi būti aiškinama taip, kad ji nedraudžia tokių priemonių, kaip nagrinėjamos pagrindinėse bylose, kuriomis nustatoma maksimali fasuotų SND baliono kaina ir kai kurių operatorių pareiga šias dujas pristatyti į namus, su sąlyga, kad šios priemonės paliekamos galioti tik ribotą laiką ir neviršija to, kas būtina siekiamam bendrojo intereso tikslui įgyvendinti.

Dėl bylinėjimosi išlaidų

66 Kadangi šis procesas pagrindinių bylų šalims yra vienas iš etapų prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo nagrinėjamose bylose, bylinėjimosi išlaidų klausimą turi spręsti šis teismas. Išlaidos, susijusios su pastabų pateikimu Teisingumo Teismui, išskyrus tas, kurias patyrė minėtos šalys, nėra atlygintinos.

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (pirmoji kolegija) nusprendžia:

2006 m. gruodžio 12 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2006/123/EB dėl paslaugų vidaus rinkoje 15 straipsnio 3 dalies c punkte numatyta proporcingumo sąlyga turi būti aiškinama taip, kad ji nedraudžia tokių priemonių, kaip nagrinėjamos pagrindinėse bylose, kuriomis nustatoma maksimali fasuotų suskystintų naftos dujų baliono kaina ir kai kurių operatorių pareiga šias dujas pristatyti į namus, su sąlyga, kad šios priemonės paliekamos galioti tik ribotą laiką ir neviršija to, kas būtina siekiamam bendrojo intereso tikslui įgyvendinti.

Parašai.